

Een energiecrisis is **geen** pandemie

Hoewel de impact van corona veel groter was, maakt de vergalopperende inflatie de huidige crisis veel moeilijker te bestrijden.

TEKST: GEERT JANSSENS | ILLUSTRATIE: SHUTTERSTOCK

In de ETION-inspiratienota 'Stagflatie: Komt het beest van de jaren 70 terug?' gaan we uitgebreid in op enkele verschilpunten tussen de energiecrisis anno 2022 versus die van de jaren zeventig. Ook de huidige energiecrisis kunnen we niet gelijkstellen aan de coronapandemie. Hoewel de impact van corona veel groter was, maakt de vergalopperende inflatie dat de huidige crisis veel moeilijker valt te bestrijden. Dat ook ondernemingen vandaag worstelen met kostenstijgingen en prijsverhogingen, blijkt uit ons rondetafelgesprek met Karl Hermans (SAS Koffie en Miko), Hannelore Raes (Agristo) en Ignace Van Doorselaere (Neuhaus) (pag. 24 ev.).

Omvang en breedte

Om te beginnen is dit een crisis die sectoren en bedrijven heel verschillend treft. Vooral energie-intensieve ondernemingen krijgen het vandaag hard te verduren, daar waar de onmiddellijke impact van de pandemie een heel breed gamma van sectoren bestreekt, zeker tijdens de lockdowns. Tijdens de pandemie was het daardoor veel eenvoudiger om criteria voor algemene steunmaatregelen op te stellen.

“Critici hebben evenwel nooit een alternatieve aanpak op tafel gelegd, noch aangegeven hoeveel coronasteun genoeg was geweest.

Gezien de omvang van de schok was dat ook nodig. Tekenend was de

nooit eerder geziene krimp van meer dan 10% tijdens het tweede kwartaal van 2020. Die krimp strekte zich niet alleen uit over alle sectoren maar ook over alle rijke landen.

De uiteindelijke afrekening van corona zal desondanks verschillend zijn, zowel in termen van menselijk leed en druk op de gezondheidszorg, als in termen van economische neergang. De tabel (pag. 21) geeft weer dat vooral de economieën van het Westen zwaar onderuit zijn gegaan met een krimp van 4,4% over heel 2020. Bij het grotere welvaarsverlies in het VK speelde naast brexit ook het wispelturige beleid van de regering-Johnson mee. Italië en Frankrijk werden harder getroffen omdat hun economieën relatief meer afhangen van de zwaar geteisterde toeristische sector. De cijfers geven ook aan dat de heropleving in 2021 en 2022 doorgaans omgekeerd

zen beperkt tot de ordegrrootte van enkele tienden van een procent. Noteer dat het Planbureau en de Belgische financiële instellingen voor ons land in 2023 nog steeds een positieve economische groei verwachten. Hoe dan ook mogen we veronderstellen dat we al goed wegkomen wanneer de schade beperkt blijft tot een nulgroei. Deze crisis doet pijn, al was het maar omdat er een oorlog mee gemoeid is in het hart van Europa, maar heeft als nog niet de potentie om de hele economie en samenleving te ontwrichten.

Beleidsreactie

Een schok zoals een pandemie heeft die potentie wel. Het gevaar voor een algemene malaise of zelfs paniek was in maart 2020 vrij groot. Een pandemie, het woord zegt het zelf, is een wereldwijde epidemie. Precies daarom hebben centrale banken en fiscale autoriteiten in het Westen synchroon gereageerd. In de praktijk heeft de ECB in maart 2020 een pandemisch noodfonds opgericht om beleidsmaatregelen zoals tijdelijke werkloosheid en rechtstreekse inkomenson-

evenredig is geweest met de krimp die eraan voorafging (zie tabel).

Het grote verschil tussen de pandemie en de huidige energiecrisis zit zowel in de omvang als in de breedte van de impact. Vandaag spreken we van een negatieve groei van 0,1% in het derde kwartaal van 2022. Voor het vierde kwartaal verwachten we een grotere krimp, maar bij het ter perse gaan van deze tekst blijven de verwachte verlie-

“ De huidige vergalopperende inflatie is het gevolg van een oorlog en dat was de voorbije honderd jaar niet anders.

dersteuning, te helpen financieren. Dit kwam neer op een vorm van monetaire financiering. De gevolgen lezen we af in de tabel. We zijn niet in een afgrond gereden.

Wie beweert dat deze maatregelen niet nodig waren, onderschat de destructieve potentie van een stilstand in de economie. Het is begrijpelijk dat deze manier van werken in bepaalde kringen tot zenuwachtigheid heeft geleid. Critici hebben evenwel nooit een alternatieve aanpak op tafel gelegd, noch aangegeven hoeveel coronasteun genoeg was geweest. De gevolgen van een pandemie bestrijden is makkelijker gezegd dan gedaan.

Inflatievrees

Het zal critici misschien niet meteen geruststellen, maar we moeten voor het bestrijden van de huidige energiecrisis geen gelijkaardige aanpak verwachten. Er werden tot op heden nog geen grote steunprogramma's in het leven geroepen. Een nakende eurocrisis kan daarover altijd anders beslissen maar veel manoeuvreerruimte heeft de ECB momenteel niet. Wereldwijd staan centrale banken onder zware druk om de bestrijding van inflatie tot een prioriteit te maken. In het kielzog van de Amerikaanse centrale bank heeft de ECB de rente al een aantal keer moeten verhogen, zij het met

Economische groei 2020-2023

	2020	2021	2022 ^e	2023 ^e
Rijke landen	-4.4	5.2	2.4	1.1
Eurozone	-6.1	5.7	1.6	1.0
België	-5.7	6.2	2.4	0.5
Duitsland	-3.7	2.6	1.5	-0.4
Frankrijk	-7.9	6.8	2.5	0.7
Nederland	-3.9	4.9	4.5	0.8
Italië	-9.0	6.7	3.2	-0.2
VK	-9.3	7.4	3.6	0.3
VS	-4.4	5.2	2.4	1.1
Japan	-4.6	1.7	1.7	1.6
Opkomende economieën	-1.9	6.6	3.7	3.7
Wereldeconomie	-3.0	6.0	3.2	2.7

Bron: IMF, DeStatis Planbureau en NBB; data voor 2022 en 2023 betreffen verwachtingen

enige afstand en vertraging. Die renteverhogingen koelen de economie af en temperen de inflatieverwachtingen. Recent onderzoek toont overigens aan dat pandemieën geen aanleiding geven tot problematische inflatie (Daly & Chankova, 2021). Dat was ook met de coronapandemie niet het geval. De huidige vergalopperende inflatie is het gevolg

van neer ondernemingen hun terugbetaling staken, dan blijven ze officieel in gebreke en worden ze onder toezicht geplaatst (*forbearance*). Ondernemingen die in financiële problemen dreigen te komen, nemen daarom best zo snel mogelijk zelf contact op met hun bank om onaangena-

me verrassingen uit te sluiten. Dergelijke contactneming houdt de deur open voor andere oplossingen, zoals een mogelijke verlenging van de looptijd van een krediet, de zoektocht naar alternatieve of aanvullende financiering, inbreng van de Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV) voor eventuele waarborgen of instrumenten van het Vlaams Agentschap Innovatie en Ondernemen (Vlaio).

0,7%, terwijl de andere sectoren stand hielden. In Duitsland, met een relatief grote industrie, vreest men over heel 2023 een krimp van de economie met 0,4%. Dat Europa kind van de rekening is, blijkt ook uit de verslechtering van haar handelsbalans. Tijdens de eerste acht maanden van 2022 ging het om een verlies van 4% van onze welvaart, als gevolg van hogere energie- en grondstoffenprijzen. De Europese industrie kampt bovendien met een extra handicap aangezien het veel hogere gasprijzen betaalt dan de rest van de wereld. De koppeling van de elektriciteitsprijzen aan de hoge gasprijzen heeft dan ook nog eens voor een grote interne welvaartsverdeling gezorgd van energieverbruikers naar energieproducenten.

Het verlies aan handelswaarde werd overigens mee veroorzaakt door een waardedaling van de euro ten opzichte van de dollar die zelf kan worden toegewezen aan twee factoren: de rol van de dollar als internationale veilige haven in tijden van calamiteiten en de veel snellere renteverhogingen van de Amerikaanse centrale bank in vergelijking met de ECB. Overigens, eind 2022 lijkt het erop dat de inflatie in de VS haar piek heeft bereikt. Aangezien dit in Europa nog niet het geval is, mogen we niet uitsluiten dat de groeiverwachtingen in de VS sneller dan bij ons opwaarts worden bijgesteld. ■

Bron: DALY, K. & CHANKOVA, R (2021), *Inflation in the Aftermath of Wars and Pandemics*, Goldman Sachs Global Economics Analyst, 25 March.

“ Het is een welvaartslek dat we bijgevolg zullen moeten uitzweten en waar fiscaal of monetair beleid — omwille van het inflatiegevaar — veel minder is tegen opgewassen.

van een oorlog en dat was de voorbije honderd jaar niet anders. Tal van inflatiehaviken proberen vandaag hun gelijk te halen, maar de inflatie waarvoor zij reeds meer dan 15 jaar waarschuwen, is van een andere orde dan wat we vandaag meemaken.

Geen schuldenmoratorium

Een ander belangrijk verschil met de vorige crisis is dat de Europese Bank Autoriteit (European Banking Authority) vandaag geen kader voorziet voor een automatisch moratorium op schuldaflossingen voor kredieten aan ondernemingen. Tijdens de pandemie konden banken voor een cumulatieve periode van maximaal negen maanden uitstel van afbetaling verlenen. Zo'n kader is er vandaag niet en gaat er wellicht ook niet komen. Ook ondernemingsorganisaties zijn momenteel geen vragende partij voor een herhaling van zo'n brede steunmaatregel. De reden daarvoor is het eerder aangehaalde argument dat het moeilijk is om in deze crisis criteria voor algemene steunmaatregelen op te stellen.

De EBA voorziet wel een uitstel van terugbetaling voor hypothecaire kredieten van particulieren maar op basis van een 'case by case'-benadering én op basis van te bewijzen hogere energiekosten. Wan-

me verrassingen uit te sluiten. Dergelijke contactneming houdt de deur open voor andere oplossingen, zoals een mogelijke verlenging van de looptijd van een krediet, de zoektocht naar alternatieve of aanvullende financiering, inbreng van de Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV) voor eventuele waarborgen of instrumenten van het Vlaams Agentschap Innovatie en Ondernemen (Vlaio).

Europa is kind van de rekening

Een laatste groot verschil met de pandemie is dat deze crisis vooral het Westen treft (zie tabel pag. 21) en de Europese industrie in het bijzonder. Het is een welvaartslek dat we bijgevolg zullen moeten uitzweten en waar fiscaal of monetair beleid — omwille van het inflatiegevaar — veel minder is tegen opgewassen. Binnen Europa zijn het overigens vooral de energie-intensieve sectoren die het gelag betalen. In het derde kwartaal van dit jaar kromp de Belgische industrie met

Janssens Geert, Stagflatie: komt het beest uit de jaren zeventig terug?, ETION Inspiratienota 130, november 2022. Scan de QR-code voor een gratis download of kijk op www.etion.be.

